

עת"א 65895/06/20 - שלום שטרית נגד שב"ס - משרד עתירות אסירים מרכז

בית משפט המחוזי מרכז-לוד

עת"א 65895-06-20 שיטרת(אסיר) נ' שב"ס - משרד עתירות אסירים מרכז

בפני כבוד השופט עידו דרואן-גמליאל
עותר שלום שטרית (אסיר)
נגד
משיב שב"ס - משרד עתירות אסירים מרכז
ב"כ העותר עו"ד ערן זמיר
ב"כ המשיב עוה"ד ירדן צ'ארי ורבקה ימר

החלטה

לפני עתירה "להוצאתו של העותר לצילומי שיניים, וקבלת טיפול שיניים אצל רופא פרטי מטעמו ועל חשבוננו, בין באמצעות חופשה חריגה ובין באמצעות ליווי מטעם המשיב", לאחר שהמשיב סרב לכך.

נושא המחלוקת והשתלשלות העניינים:

1. העותר, אסיר פלילי המרצה עונש של מאסר עולם (לא קצוב) ועוד עשרים שנות מאסר, סובל ממחלת חניכיים מתקדמת, דלקות חניכיים חוזרות וכאבי שיניים. אין חולק על מצבו של העותר, ועל הצורך בשיקום פה מורכב לפי תכנית טיפולית, בהקדם האפשרי.
2. עיקרה של מחלוקת נעוץ בדרך הטיפול הראוי והאפשרי - הרופא הפרטי מטעם העותר מציע שיקום המבוסס על שתלים, ורופאי המשיב דוחים דעתו ומציעים תותבות נשלפות חלף השתלים.
3. מלכתחילה ביקש העותר להתיר לרופא השיניים הפרטי שלו להיכנס לכלא, כדי לבדוק את מצבו ולהכין תכנית טיפולית. משסורב פנה העותר לבית המשפט ובדיון, שנערך ביום 08.06.20, נמסרה הסכמת המשיב, לפיה "לאחר התייעצות אנו נאשר הכנסת הרופא הפרטי לבדיקה בהתאם לתקנות שב"ס וכן הכנת תכנית טיפול שתוגש לנו בעצה אחת עם ב"כ העותר" [עת"א 48931-05-20].
4. ביום 17.06.20 נבדק העותר בכלא על-ידי רופאו ד"ר עיסאם מצארווה, שבעקבות הבדיקה הכין בו-ביום תכנית טיפולים ראשונית, לביצוע בארבעה ביקורים [צורפה לכתב העתירה שלפני כעת]. בנוסף עמד הרופא על הצורך בתצלומי שיניים ולסת (פנורמי ו-CT לסתות) טרם גיבושה הסופי של תכנית הטיפול, אך בקשת העותר בנוגע לכך לא נענתה על-ידי המשיב.

5. ביום 25.06.20 הוכנה "תכנית טיפול טנטטיבית", על-ידי רופאת השיניים במרפאת שב"ס, ד"ר ורדית הלר בנדרלי, בעצה אחת עם רע"ן רפואת שיניים ד"ר אלון שנקמן, שבהכשרתו הוא מומחה לשיקום הפה [גיליון רפואי (מוצג); פרוט', ע' 2].
6. ביום 06.07.20 ערך הרופא הפרטי "מענה תגובה לעתירה" בה המליץ על ביצוע שתלים "בזאליים[1]", המתאימים לדבריו גם לחולים במצבו הרפואי של העותר, אינם מצריכים ביקורות ומעקב לאורך זמן, וגם לא מטילים אחריות על המטופל מעבר לזו הקשורה גם בתותבות, לשימור ולהגיינת הפה [הוגש עם מסמכים נוספים ביום 04.08.20].
7. בדיון ביום 07.07.20 השתתף רע"ן שיניים הנ"ל, ובסופו הוריתי על המשך הדיון במועד נדחה כש"עד מועד הדיון יגיש המשיב חוו"ד רפואית שתינתן לאחר התייעצות של ד"ר שנקמן באדיבותו, ולפי הצעתו, עם מומחה חיצוני, כאשר אינני מחייב או מורה לעניין בדיקה זו או אחרת, אך ודאי שאם יהיה צורך בכך לדעת המומחה או לדעת ד"ר שנקמן, תיערך כל בדיקת דימות נדרשת".
8. ביום 14.07.20 נערכה חוות דעתו של ד"ר רן יהלום, מומחה בכירורגיית פה ולסת ומנהל המחלקה לכירורגיית פנים, פה ולסתות במרכז הרפואי "שיבא" בתל השומר. המומחה פסל את התכנית הפרטית, דחה את דעתו של הרופא הפרטי והוסיף ש"אינני מוצא הגיון רפואי במרבית הסעיפים...", וקבע כי הפתרון של תותבות נשלפות הוא מקובל והגיוני [נספח להודעת עדכון מטעם המשיב, 02.08.20].
9. בדיון ביום 04.08.20 הוסיפו דברים ב"כ הצדדים ורע"ן שיניים, גם העותר טען ומסר שלא הסתגל לתותבת נשלפת, ועתה תימסר החלטתי.

טענות העותר:

10. מדובר בטיפולים שהמשיב אינו ערוך ואינו מוכן לבצע, כשכל המוצע לעותר מזה כחצי שנה, הם משככי כאבים, אנטיביוטיקה בתקופות דלקת, ומזון רך שביכולתו לצרוך.
11. כך, הטיפול המוצע לעותר אינו עומד אפילו בהוראת פקנ"צ 04.44.00 **הטיפול הרפואי באסיר**, הקובעת שטיפול רפואי "ינתן באיכות סבירה ובזמן סביר", בהתאם לחובת המשיב הקבועה בסעיף 11ב(ג)(1) לפקודת בתי הסוהר, להחזיק באסיר "בתנאים הולמים שלא יהיה בהם כדי לפגוע בבריאותו ובכבודו".
12. המשיב מונע מהעותר את זכותו החוקתית לשלמות גופו ובריאותו, הנגזרת מזכותו לכבוד לפי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. בכללה של זכות זו, גם הזכות לבחור טיפול רפואי.
13. ב"כ העותר שלל את מסקנתם של רופאי המשיב והמומחה, בדבר קיומה של מחלת חניכיים מתקדמת.
14. עוד טען ב"כ העותר נגד הסתמכות על המומחה, הקשור למשיב בחוזה ייעוץ, ובפרט משחווה דעתו ללא בדיקת העותר עצמו.

תשובת המשיב:

15. האחריות לבריאותם של אסירים היא של המשיב בלבד, שמעניק שירותי בריאות הכלולים בסל השירותים להם זכאים תושבי המדינה לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994.

16. טיפולי שיניים, למעט טיפולים משמרים או תותבות נשלפות, אינם כלולים בסל זה, והמשיב מתיר לאסיר טיפולי שיניים פרטיים במימונו, במרפאות הכלא בלבד, לאחר אישור של רע"ן שיניים את המלצת הרופא הפרטי. שתלים מאושרים לביצוע במקרים חריגים ביותר, כשפתרונות אחרים, כגון תותבות נשלפות, אינם אפשריים.

17. במקרה דנן, הסירוב לאשר את תכנית הטיפול של הרופא הפרטי, איננו גורף או עקרוני, אלא נסמך על דעתם של רע"ן שיניים והרופאה המטפלת:

א. אין חולק על-כך שככלל, שתלים הם פתרון קבוע, נוח ויעיל יותר מתותבות, אך לא בעניינו של העותר, כמפורט להלן [רע"ן שיניים, פרוט' ע' 3];

ב. התכנית הפרטית מורכבת, מבוססת על שתלים מרובים, ומועדת לסיבוכים, כך שהיא דורשת מעקב ותחזוקה מתמדת ולאורך שנים במעבדת שיניים ייעודית וזמינה ועל-ידי רופא מומחה ומיומן. תנאי מחייתו של אסיר ויכולת שב"ס אינם מאפשרים זאת. בנוסף, העותר סובל ממחלת חניכיים מתקדמת והוא מעשן כבד, נתונים המקטינים את סיכויי ההצלחה של השתלים, עד-כדי התוויית-נגד לביצועם [רע"ן שיניים; חוו"ד ד"ר יהלום];

ג. כעקרון, כשנדרש טיפול הדורש מיומנות גבוהה או מיוחדת, כמו במקרה דנן, יאושר ביצוע הטיפול על-ידי מומחה. ד"ר מצארווה אינו מומחה בתחום זה [פרוט', ע' 5 ש' 31-33];

ד. במקרה דנן יש מענה רפואי חלופי, בתכנית המשיב שהוכנה על-ידי ד"ר היר, שעיקרה שיקום על-ידי תותבות נשלפות. להבדיל מהתכנית הפרטית, התובעת כאמור תנאים מיוחדים לאורך זמן, תכנית המשיב קלה יחסית לביצוע ולתחזוקה, כשהמשיב ערוך לתת מענה גם לסיבוכים אפשריים;

ה. העדפתה של תכנית המשיב ודחייתה של התכנית הפרטית, מוצדקות רפואית, אך-גם מטעמי שוויון בין האסירים - כל-עוד יכול המשיב לספק מענה רפואי ראוי, אין להפלות-לטובה אסירים שיכולתם הכלכלית מאפשרת להם טיפול פרטי כרצונם, מה-גם שכרוכה בכך גם פגיעה ישירה ברווחתם של אסירים על-דרך "תפיסת" המרפאות בכלא לשימוש הרופאים הפרטיים;

ו. משלא אושרה התכנית הפרטית, גם לא אושרו תצלומים רבי-קרינה;

ז. מכל מקום, תכנית המשיב כוללת שלבים של בירור והערכה, של טיפול בחניכיים עד להחלמתן ואז הערכה חוזרת לעניין התאמת תותבות, כאשר "אם יהיה מקרה של אסיר שמקבל תותבות ואינו מסתגל להן ואינו יכול נהל אורח חיים סביר, אנו נציע את השתלים" [רע"ן שיניים, פרוט' ע' 3 ש' 1-3];

ח. עוד הבהיר רע"ן שיניים, כי העותר יכול לבצע בחופשותיו טיפולי שיניים פרטיים, ללא

מעורבות שב"ס [פרוט', ע' 7 ש' 15-17];

18. המשיב רשאי להסתמך על דעתם של גורמים מקצועיים מבין שורותיו, החלטתו עומדת במבחני הסבירות והשוויון, ואין הצדקה להתערב בה.

דין ומסקנות:

19. ביום 06.01.20 ניתנה במקרה הדומה מאוד בנסיבותיו למקרה שלפנינו, החלטה ברע"ב 8381/19 **טברי נ' שב"ס** (2020). כדי-כך תואמת ההחלטה את ענייננו, שמוצדק להביא ממנה בהרחבה [2]:

א. טברי נבדק על-ידי גורמי רפואת השיניים בבית הסוהר, ואילו הציעו מזור מסוים לבעיותיו. הלה לא שעה לעצתם, ביקש לעצמו טיפול אחר שאינו ניתן במרפאות השיניים של בתי הסוהר. חרף העדפותיו של טברי, הוחלט בשב"ס שלא לחרוג מן הכלל, ולא הותרה הכנסתו של רופא חיצוני;

ב. בעניין זה, כמו גם בשאר העניינים הנוגעים לניהול בית הסוהר, מסור שיקול הדעת לשב"ס: "האחריות על ניהול בית הסוהר מוטלת על נציב בתי הסוהר. בית המשפט אינו מנהל את בתי הסוהר";

ג. משפעל שב"ס בהתאם לסמכותו, בדק את מצבו של טברי, שקל מהו הטיפול המתאים לו, והסיק כי בנסיבות אין צורך להסתייע בגורמי טיפול חיצוניים, לא מצאתי הצדקה להתערב בהחלטתו;

ד. בייחוד, שעה שביסוד המדיניות המתעדפת את טיפולי בית הסוהר על פני טיפולים חיצוניים, עומדת הנמקה כבדת משקל שזכתה להכרה בפסיקתו של בית משפט זה: "היעתרות לבקשת המבקש בנסיבות המקרה הקונקרטי מקום שאין מדובר בטיפול ייחודי, דחוף או מציל חיים ושעה שקיימת אלטרנטיבה סבירה וראויה בסל השירותים הרפואיים המוענק לאסיר על ידי שירות בתי הסוהר, תגרור קשיים לא מבטלים לאור השלכות אפשריות על מקרים עתידיים. קשה להלום מציאות בה מדי יום ביומו יתדפקו על שערי בתי הכלא רופאים מטעם אסירים תוך ששירות בתי הסוהר יאלץ להפר את שגרת הכליאה וסדרי הביטחון";

20. החלטה זו עוקבת אחר ההחלטה שניתנה ברע"ב 1233/13 **שירזי נ' שב"ס** (2013), בה נאמר כי "זכותו של האסיר לבחור את הרופא המטפל כפופה לאיזון מול חובתו של שירות בתי הסוהר להבטיח את שלילת חירותו של האסיר ואת סדרי בית הסוהר, ... מקום בו מדובר בטיפול שאינו מציל חיים והטיפול מצוי בסל המוענק לאסיר סביר ועולה בקנה אחד עם המקובל, יגבר האינטרס שבהענקת טיפול דומה לכלל האסירים בין כותלי בית הכלא על ידי שירות בתי הסוהר ויצדיק אי היעתרות לבקשת האסיר לעשות שימוש בשירותיו של רופא מטעמו" [פסקה 12]. ועוד ראו לעניין זה רע"ב 744/17 **עווד נ' שב"ס** (2018), פסקה 6 (פסק-דין במותב תלתא), ורע"ב 6351/15 **אלסעדי נ' שב"ס** (2016).

21. לא מצאתי פגם בהסתמכות המשיב על רופאיו, קל וחומר בהסתמכותו על המומחה:

א. ככלל, ממעט בית המשפט להתערב בהחלטות שב"ס המבוססות על המלצות של גורמים מקצועיים, כל אימת שלא מדובר בהחלטה אשר חוצה את הקווים האדומים של המשפט המנהלי על ידי סטייה בולטת וממשית מאמות-המידה של שיקול דעת סביר [רע"ב 251/20 אליהו נ' שב"ס (2020) ורע"ב 4151/19 אבו מנה נ' שב"ס (2019)]. העדפת חוות דעת מומחה 'חיצוני' על פני חוות דעת המקצועית של הרשות המנהלית, אינה מתיישבת עם אופיו של הליך הביקורת השיפוטית [וראו תמצית הלכה בע"מ 6626/18 תעשיית אבן וסיד בע"מ נ' הוועדה הארצית לתכנון ולבניה של מתחמים מועדפים לדיור (2019)];

ב. נכונותו של רע"ן שיניים להתייעץ עם מומחה נוסף וכך להעמיד את סמכותו המקצועית במבחן, מלמדת על פתיחות ועל מקצועיות ראויות לציון;

ג. המומחה הינו מהבכירים בתחומו, שהוא הרלוונטי לענייננו, ואינו מקבל תגמול לפי חוות-דעת, אלא קשור בחוזה לייעוץ עם המשיב. לא מצאתי כי בכך יש כדי להטיל דופי במסקנותיו, אף לא סימן להטיה פסולה;

ד. ואם המומחים יכולים להגיע למסקנות על-בסיס תצלומים ומסמכים, ללא בדיקה פיזית - עניין שאיננו חריג - ואף ניתן לכך הסבר בדברי רע"ן שיניים [פרוט', ע' 6], חזקה עליהם שיודעים הם את מלאכתם;

22. בחינה של שיקול-דעתו של המשיב, מעלה כי הניח לפניו מצע עובדתי בדוק ומהימן, שקל את דרכי הטיפול באופן מדוקדק ומאוזן על-ידי מומחים לדבר, ומצא כי אין להסתייע בגורמי טיפול חיצוניים.

23. כעולה מחוות דעתם של רופאי המשיב והמומחה, החלטתו זו של המשיב, איננה רק סבירה, אלא גם מחויבת ואחראית.

24. אציע לעותר לשתף פעולה עם הטיפול המוצע לו, כשלא ייכשל הטיפול, תיבחן על-ידי המשיב גם האפשרות החרیגה לשתלים, כפי שמסר רע"ן שיניים והובא לעיל.

סוף-דבר:

25. משלא נמצאה עילה להתערבות בהחלטת המשיב, נדחית העתירה.

ניתנה היום, כ"ג אב תש"פ, 13 אוגוסט 2020, בהעדר הצדדים.

[1] שתלים המחברים ישירות לעצם היסוד של הלסת, מעצמות הגולגולת;

[2] בהסרת הפניות ובחלוקה לפסקאות;